

Uvodnik

Vrijeme donošenja zakona

Svi zastupnici su svjesni da se upravo usvajanjem Zakona o sprječavanju sukoba interesa mogu steći bodovi toliko potrebni za ponovno osvajanje mandata, a hoće li taj mandat biti ograničen više nego što je to do sada bio slučaj najmanje je važno

Između dvaju prijedloga Zakona o sprječavanju sukoba interesa, koji su u ožujku stigli na klupe saborskih zastupnika u prvom čitanju, većina zastupnika opredijelila se za prijedlog Hrvatske stranke prava. Za razliku od drugog, Vladinog prijedloga, HSP-ov predviđa i razrješenje dužnosnika ukoliko se utvrdi zloropotreba položaja. Sadašnji Vladin prijedlog je ponešto modificiran nacrt Zakona koji je prošle godine nakon prvog čitanja jednostavno nestao u saborskoj proceduri nakon što su ga gotovo svi zastupnici žestoko kritizirali. No sada je taj prijedlog, koji je bio kritiziran kao neprimjeren i preoštar, zastupnici sada ocjenjuju premekanim i žele ga zamijeniti osjetno žešćim.

Ovakav zaokret u ponašanju zastupnika potpuno je razumljiv – prošle godine su se izbori činili daleki i nije se trebalo pretjerano baviti biračima niti ih uvjeravati u vlastito poštenje, smanjujući pri tome vlastite privilegije. Sada je situacija osjetno drugačija i svi zastupnici su svjesni da se upravo usvajanjem Zakona o sprječavanju sukoba interesa mogu steći bodovi toliko potrebni za ponovno osvajanje mandata. A hoće li taj mandat biti ograničen više nego što je to do sada bio slučaj najmanje je važno. I to nije slučaj samo sa Zakonom o sprječavanju sukoba interesa – ista prilika se otvara i za druga zakonska rješenja koja su donedavno bila neprihvatljiva zastupnicima.

To je prilika koju treba iskoristiti i upravo zato do raspisivanja izbora treba lobirati kako bi u zakonsku proceduru ušlo što je moguće više zakonskih prijedloga koji će doprinijeti većoj transparentnosti u državnoj upravi. Jedan od uvjeta veće transparentnosti je upravo dostupnost informacija na temelju kojih vlast donosi odluke bitne za život svih njenih građana. Upravo zato je 16 nevladinih udruga, uključujući i našu, pokrenulo kampanju za dostupnost službenih informacija.

Gotovo sve europske zemlje, uključujući i one u tranziciji i oko 60 drugih zemalja svijeta usvojile su u posljednjih nekoliko godina zakone koji su omogućile njihovim građanima slobodan pristup službenim informacijama. Na žalost, Hrvatska je jedina zemlja u jugoistočnoj Europi koja zakon o dostupnosti informacija još nema niti u nacrtu. No to ne znači da ga neće uskoro dobiti – ako ništa drugo, lobirat ćemo bar da uđe u saborsku proceduru i nastojati da tamo ne nestane, kao što se prošle godine dogodilo nacrtu prijedloga Zakona o sprječavanju sukoba interesa.

Zorislav Antun Petrović

Seminar – pravo na informaciju u jugoistočnoj Europi

Javnost ima pravo znati

Zajedno s Hrvatskim helsinškim odborom Transparency International Hrvatska je suorganizator seminara koji će se održati od 20. do 22. ožujka u Novinarskom domu

Seminar o pravu na informaciju u jugoistočnoj Europi održat će se u Novinarskom domu u Zagrebu od 20. do 22. ožujka kako bi se dalo poticaj i podršku hrvatskim vlastima za donošenje Zakona o dostupnosti informacija. Hrvatska je trenutno jedina zemlja u regiji koja nema taj zakon niti u nacrtu. Cilj seminara je i širenje svijesti i skretanje pozornosti udrugama civilnoga društva u Hrvatskoj o nužnosti donošenja zakona o dostupnosti informacija zbog njegove važnosti u borbi protiv korupcije, zaštite okoliša, poštivanja drugih temeljnih građanskih prava. Na seminaru će se pokazati i koliku važnost relevantne međunarodne institucije, kao što su OEES, EU, Pakt o stabilnosti, Vijeće Europe, Svjetska banka i OECD pridaju potrebi donošenja zakona o dostupnosti informacija.

Seminar će svečano otvoriti predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić, a nakon njega će govoriti Peter Semneby, voditelj misije OEES u Hrvatskoj, predsjednik HHO-a Žarko Puhovski i predsjednik Transparency Internationala Hrvatska Zorislav Antun Petrović.

U petak i subotu će se održati nekoliko predavanja na temu dostupnosti informacija, počevši od predavanja «Što je pravo na dostupnost informacija i zašto je ono važno» pa do analize aktualnih zbivanja u zemljama Jugoistočne Europe u vezi kampanje za donošenje ili primjenu zakona o dostupnosti informacija.

Sudionicima će biti prezentirane i najbolje strategije za vođenje kampanje za pravo na dostupnost informacija.

*Novi projekti Transparency Internationala Hrvatska***Telefonom po korupciji**

Otvorena linija ima dva cilja: informirati građane, koji nerijetko ne znaju što bi trebali učiniti kada se od njih traži mito, i utvrditi gdje se korupcija najčešće pojavljuje

Tijekom travnja bi trebala početi s radom «Otvorena linija», besplatni telefon namijenjen građanima koji su se susreli s korupcijom. Temeljni ciljevi linije su informiranje građana, koji nerijetko ne znaju što bi trebali učiniti kada se od njih traži mito, i utvrditi gdje se korupcija najčešće pojavljuje.

Na pozive građana će svakog radnog dana od 9 do 17 sati odgovarati volonteri koji će registrirati slučaj, unijeti ga u bazu podataka i uputiti na institucije koje bi trebale riješiti problem. Dosadašnja iskustva s besplatnim telefonskim linijama, koje postoje pri Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu financija, pokazala su da je najveći broj prijava anonimna i da se građani vrlo rijetko odlučuju osobno nešto poduzeti. Vrlo često je tome uzrok neznanje jer mnogi među njima i ne znaju koja bi institucija trebala biti nadležna za njihov slučaj.

Ukoliko broj pritužbi na neku osobu ili instituciju bude vrlo velik nije isključeno da i Transparency International Hrvatska pokrene protiv njih postupak u skladu sa zakonom.

Najveća vrijednost projekta nedvojbeno će biti podizanje svijesti građana o štetnosti korupcije i registriranje javnih službi kod kojih se korupcija najčešće pojavljuje što će omogućiti djelotvornije definiranje propisa u budućnosti.

Organizacija TIH-a**Nova izvršna direktorica**

Među 67 osoba koje su se odazvale na natječaj za mjesto izvršnog direktora udruge Upravni odbor odlučio se za Anu Milovčić

Nova izvršna direktorica TIH-a, Ana Milovčić, odabrana je između 67 osoba koje su se odazvale na natječaj za izvršnog direktora udruge objavljen na internet stranici www.moj-posao.net. Nakon što je prijašnji izvršni direktor Benjamin Cerovac podnio ostavku početkom siječnja Upravni odbor je odlučio objaviti oglas od 22. siječnja do 31. siječnja, a kandidati su morali zadovoljavati slijedeće uvjete: VSS, poznavanje engleskog i još jednog stranog jezika, iskustvo na administrativnim i organizacijskim poslovima.

Zorislav Antun Petrović, Lidija Gajski, Josip Kregar i Selma Rojnica obavili su razgovor s 8 kandidata. Nakon razgovora je odlučeno da se dalje razgovara s Tamarom Glušić, Anom Milovčić i Robertom Štriga, a konačni dogovor se postigao s Anom Milovčić.

Nova izvršna direktorica diplomirala je na Američkoj visokoj školi za menadžment i tehnologiju u Dubrovniku, a iskustvo u radu nevladinih organizacija stekla je kao pomoćnica projekt koordinatora i voditeljica projektnog ureda EastWest instituta u Dubrovniku. Također je radila kao novinarka u Dubrovačkom listu i na radiju Libertas, a između ostalog bila je i tajnica Europskog pokreta Dubrovnik. Govori engleski i talijanski.

Prostorije TIH-a**Privremeno iseljenje**

Ured TIH-a je privremeno iseljen zbog preuređenja a nakon toga će biti na 1. katu zgrade Hrvatske matice iseljenika

Transparency Internationala je privremeno iseljen jer Hrvatska matica iseljenika trenutno uređuje nekoliko prostorija, među kojima je i ured TIH-a. Trenutno je ured TIH-a smješten u prostorijama Udruge za demokratsko društvo na drugom katu zgrade.

Ravnatelj MHI Boris Maruna ponudio je TIH-u zamjensku prostoriju jer HMI želi u sadašnji ured TIH-a smjestiti novinare svog lista kako bi cijela redakcija bila na jednom mjestu (trenutno su u jednoj sobi na prvom katu i dvije sobe na drugom katu smještene uz ured). Maruna je ponudio alternativnu prostoriju za ured na prvom katu, no ta će se prostorija početi preuređivati nakon što se završi preuređivanje na 2. katu, tako da će ured djelovati u izbjeglištvu vjerojatno nekoliko tjedana. S obzirom da su za planirane aktivnosti TIH-a potrebne najmanje dvije prostorije (jedna za izvršnu direktoricu, druga za Otvorenu liniju) UO je zaključio da se odmah krene traženje novih prostorija po mogućnosti bližih centru grada.

Uredništvo:

Glavni urednik:	Zorislav Antun Petrović
Izvršni direktor:	Ana Malovčić
Art direktor:	Ivo Rezo
Kontakti:	tel. 01/611 3263 fax. 01/613 0064
Adresa:	Trg Stjepana Radića 3 1 000 Zagreb

Deklaracija o pravu na dostupnost informacija**Pravo na informaciju traži 16 udruga**

Pokrećući kampanju za dostupnost službenih informacija u Hrvatskoj, Transparency International Hrvatska je zajedno s još 16 hrvatskih nevladinih udruga usvojio zajedničku izjavu kojom se od Vlade zahtijeva donošenje zakona kojim će se građanima omogućiti dostupnost službenim informacijama

Pravo na dostupnost informacija kojima raspolažu tijela javne vlasti, jedno je od osnovnih ljudskih prava zaštićeno međunarodnim ugovorima i Ustavom RH. To se pravo danas smatra temeljnim preduvjetom demokratizacije društva i stvaranja aktivnog građanstva, koje može obaviješteno i meritorno odlučivati o zbivanjima u zajednici u kojoj živi. Brojna međunarodna tijela na najvišoj su razini donijela dokumente s obvezujućom snagom za svoje članice. Skoro sve zemlje u tranziciji, većina zemalja Europe i oko 60 drugih zemalja svijeta usvojile su u posljednjih nekoliko godina zakone koji omogućuju slobodan pristup službenim informacijama. Hrvatska je jedina zemlja u jugoistočnoj Europi koja zakon o dostupnosti informacija još nema niti u nacrtu.

Pokrećući kampanju za dostupnost službenih informacija u Hrvatskoj, 16 je hrvatskih nevladinih udruga, pozivajući se na Preporuku Odbora ministara Vijeća Europe o dostupnosti službenih informacija R (2002) 2, koja, uvažavajući načela istaknuta posebice u članku 19 *Opće deklaracije o ljudskim pravima*, čl. 6, 8 i 10 *Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama kao i Konvenciji o dostupnosti informacija, Sudjelovanju javnosti u donošenju odluka i pravnoj zaštiti u predmetima koji se tiču zaštite okoliša* (usvojena u Aarhusu u Danskoj 25. lipnja 1998.), *Konvenciji o zaštiti pojedinaca vezano za automatsku obradu osobnih podataka* (ETS br. 108, od 28. siječnja 1981.), *Deklaraciji o slobodi izražavanja i informiranja* (prihvaćena 29. travnja 1982), te preporukama Vijeća Europe R (81) 19 o dostupnosti informacija koje posjeduju tijela javne vlasti, R (91) 10 o priopćavanju trećoj strani osobnih podataka koje posjeduju javna tijela, R (97) 18 koja se tiče zaštite osobnih podataka skupljenih i obrađenih u statističke svrhe i R (2000)13 o europskoj politici o dostupnosti arhivskoga gradiva, poziva države članice da omoguće širok pristup službenim dokumentima na temelju jednakosti i prema jasnim pravilima, usvojilo 24. veljače 2003. zajedničku izjavu:

JAVNOST IMA PRAVO ZNATI

Želimo otvorenu javnu vlast. Građani imaju pravo znati što i zašto se odlučuje, imaju pravo dobiti uvid u službene dokumente koji su im potrebni, bez posebnog obrazloženja. Odnos vlasti i građana je odnos povjerenja. Pri obavljanju javne vlasti tajnost je izuzetak. Povjerenje se jača primjenom načela otvorenosti javne vlasti. Otvorenost je načelo i obveza javne vlasti, dostupnost informacija u posjedu javne vlasti je pravo građana. U svim uljuđenim, demokratskim društvima vlast postoji radi građana, a ne obratno. Građani uredno plaćaju poreze, daju povjerenje nositeljima javnih funkcija te imaju pravo tražiti odgovorno ponašanje vlasti u svakom njenom dijelu.

Ova načela podrazumijevaju sasvim praktične mjere. želimo, po uzoru i prema iskustvu razvijenih demokratskih zemalja, jedinstveno zakonodavstvo koje se temelji na slijedećem:

Dostupnost službenih informacija za sve

Svaki građanin, bez obzira na spol, dob, nacionalnu pripadnost, posebne potrebe, socijalni status ili političko opredjeljenje, ima pravo na slobodan pristup službenim informacijama.

Građanima treba biti pristupačan i jasan ustroj tijela javne vlasti, njihova uloga, iznos i način trošenja proračunskih sredstava, te sustav odgovornosti. Građanima se mora omogućiti jednostavan uvid u dokumente, registre, odluke i podatke i razloge radi kojih je donijeta neka odluka.

Obaveza objavljivanja i pružanja informacija

Tijela javne vlasti, koja uključuju institucije zakonodavne, izvršne i sudske vlasti te druge institucije (s područja zdravstva, školstva, kulture, društvene skrbi itd.) koje imaju javna ovlaštenja ili se financiraju proračunskim sredstvima na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, u demokratskom društvu imaju obvezu objavljivanja i osiguranja dostupnosti informacija kojima raspolažu.

Tijela javne vlasti moraju omogućiti javni karakter svog rada, moraju pravodobno i cjelovito informirati javnost o svojim aktivnostima, mjerama, prijedlozima, namjerama, zakonima.

Sve ono što nije izuzetno kao tajna, treba biti dostupno građanima. Teškoće i cijena davanja informacije ne smiju biti prepreka ili izlika da se informacija ne pruži.

Obrazovanje za demokraciju

Građani trebaju biti upoznati i podučeni o svom pravu na dostupnost informacija, kao i o pravu na zaštitu i pravičnu upotrebu osobnih informacija.

Dužnosnici trebaju dati primjer, javni službenici moraju poštivati duh i načela zakona koji određuje dostupnost informacija.

U cilju obrazovanja za demokraciju trebaju se organizirati rasprave i osigurati mjesta javnog pristupa umreženim službenim informacijama.

Narodne knjižnice kao mjesna obavijesna središta preuzimaju ulogu posrednika koji omogućuje slobodan protok informacija o državnoj i lokalnoj politici, zalažući se za osiguravanje dostupnosti službenih publikacija do mjesne razine.

Legitimna ograničenja pristupa

Slobodan pristup i objavljivanje informacija je obaveza, ograničenje je izuzetak. Ograničenje pretpostavlja da bi javni interes bio povrijeđen informacijom.

Ograničenje mora biti propisano zakonom i objavljenim općim aktom. Razlozi za to mogu biti samo državna sigurnost i obrana, javna sigurnost, progon kriminala, zaštita privatnosti, ekonomski interes (pregovori), jednakost pred sudom, nadzor rada uprave, tečaj valute ili priprema odluke.

U slučaju sukoba između javnog interesa i zapriječene tajnosti prednost ima javni interes.

Osoba koja u dobroj vjeri zaštite javnog interesa i uvjerena u istinitost informacije objavi informaciju, treba uživati radnopravnu i kaznenu zaštitu.

Jasni rokovi i zaštita prava

U stvarima zahtjeva za dostupnost informacija treba postaviti jasan rok, ne dulji od 30 dana. Svako odbijanje ili produženje roka treba biti posebno obrazloženo.

Pristup službenim dokumentima bi u pravilu trebao biti besplatan. Trošak postupka može biti na teret tražitelja, ali ne smije prelaziti stvarne troškove nastale pri tijelu javne vlasti. Javni registri u pravilu ne mogu nametati druge troškove pristupa osim nužnih troškova registracije podatka (fotokopiranje, ispis, fotografiranje, skeniranje i sl.).

Građanima je potrebno omogućiti učinkovito pravno sredstvo pred sudom za zaštitu njihovog prava. Namjerno skrivanje, uskraćivanje ili iskrivljavanje informacije težak je prekršaj i u kvalificiranom obliku kazneno djelo. Uništavanje podataka štetno je djelo te standarde arhiviranja, održavanja, zaštite i korištenja podataka treba utvrditi zakonom.

Dostizanje europskih standarda

Europski standardi javne uprave podrazumijevaju predvidivost i zakonitost, odgovornost i učinkovitost javne vlasti. Da bi se to ostvarilo glavno načelo djelovanja je otvorenost vlasti i pravo na dostupnost informacija u posjedu tijela vlasti.

U cilju dostizanja europskih standarda tražimo da se i u Hrvatskoj do kraja 2003. donese zakon o dostupnosti informacija.

Hrvatskim vlastima nudimo pomoć u formuliranju prijedloga zakona. Okupili smo grupu pravnih stručnjaka koji su u stanju sačiniti tekst prijedloga zakona o dostupnosti informacija temeljen na navedenim međunarodnim standardima.

Tražimo od nadležnih tijela vlasti, građana i medija podršku inicijativi dijela civilnoga društva za nastavak kampanje za dostupnost službenih informacija u Hrvatskoj.

NEVLADINE UDRUGE INICIJATORI KAMPANJE ZA DOSTUPNOST SLUŽBENIH INFORMACIJA U HRVATSKOJ

Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava _____

Transparency International Hrvatska _____

Hrvatski pravni centar _____

Hrvatsko novinarsko društvo _____

Gradanski odbor za ljudska prava _____

EUROPSKI POKRET _____

Koordinacija NVO _____

B.a.B.e. _____

GONG _____

Centar za civilne inicijative _____

Hrvatska udruga potrošača _____

Udruga za zaštitu prava pacijenata _____

Centar za ljudska prava _____

Centar za mirovne studije _____

Hrvatsko knjižničarsko društvo _____

ZELENAAKCIJA _____